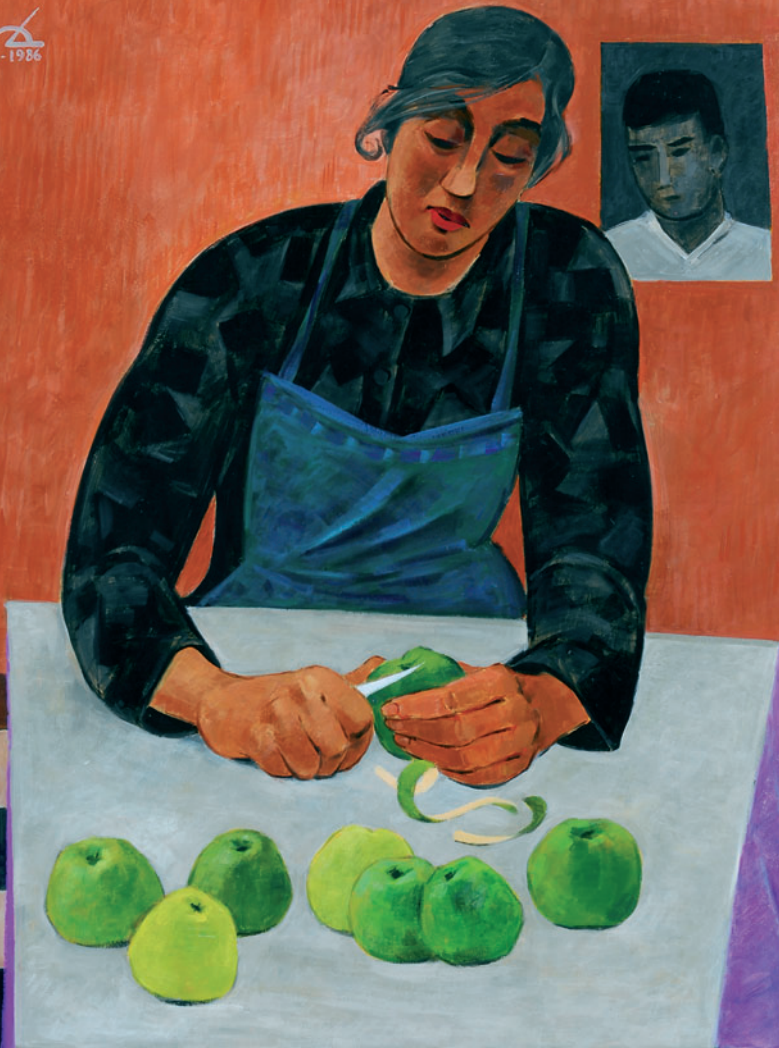

5-1986

Het archief van Louis Deltour, communistisch kunstenaar

Louis Deltour (1927–1998) werd geboren in een arbeidersgezin in de buurt van Doornik. Na zijn studies aan de plaatselijke Academie voor Schone Kunsten volgde hij les aan de Franstalige hogeschool voor architectuur en sierkunsten La Cambre in Brussel.¹ In 1946 was hij, samen met Edmond Dubrunfaut en Roger Somville, medeoprichter van het Centre de Rénovation de la Tapisserie de Tournai² (Centrum voor renovatie van het Doornikse wandtapijt), dat grootse tapijten mocht produceren voor openbare gebouwen en ambassades.³ Deze groep lag aan de basis van het ontstaan van de groep Forces murales (1947), die kunst ten dienste stelde van het volk en bijgevolg bestemd was voor een groot publiek. Tegelijkertijd profileerde Forces murales zich als een groep geëngageerde kunstenaars met nauwe banden met de communistische partij. Deltour werd na WO II lid van die partij en dat was voor hem een levenslang engagement.⁴ Hij leidde de kleine partijafdeling van Calonne-Ellezelles. Tussen 1947 en 1953 maakten de drie kunstenaars van Forces murales verschillende collectieve werken: wandtapijten, fresco's en mozaïeken. Onder meer de fresco's voor het justitiepaleis van Brussel (1949). De iets oudere Dubrunfaut (1920–2007) had een grote invloed op de groep. Hij was in 1946 al lid van de groep Jonge Belgische Schilderkunst, die hem vooral aansprak door zijn realistische oriëntatie. Samen met Léon-Louis Sosset stelde hij een eerste *Manifest voor Murale Kunst* op. Samengevat in drie punten gaat het ten eerste over het herwaarderen van de murale technieken met collectieve draagwijdte, ten tweede over het scheppen van publieke kunst die het leven en het werk van de mensen verheerlijkt en binnen het bereik van iedereen ligt, en ten slotte over het realiseren van een synthese van de plastische kunsten door samenwerking met architecten.

Deltour schilderde vooral taferelen uit het dagelijks leven: arbeiders aan het werk, vrouwen in het huishouden ... (Amsab-ISG)

Na het uiteenvallen van de groep bleef Deltour de commerciële benadering van kunst bestrijden; hij gaf er de voorkeur aan om tentoon te stellen in volkshuizen, buurthuizen en scholen.⁵ Misschien bleef hij daarom relatief onbekend, in tegenstelling tot zijn twee kompanen die internationale bekendheid verwierven in de kunstwereld. Hij bleef erg gehecht aan zijn geboortestreek en haar bewoners. Hij vond in 1961 een betrekking als leraar aan de Academie voor Schone Kunsten van Doornik en verzamelde lokale kunstenaars in het collectief Art et Travail (1973–1980) met J.P. Delhaye, C. Dubois, R. Remy, R. Goeminne en zijn zoon Philippe Deltour. Ook achteraf was hij betrokken bij lokale samenwerkingsverbanden, zoals de Cercle artistique de Tournai⁵, maar dan ging het eerder om het opzetten van een tentoonstelling dan om een gemeenschappelijke visie.

The love for the common people

Deltour schilderde en schetste veel, enorm veel; Amsab-ISG alleen al bewaart zo'n 8000 tekeningen en 200 schilderijen.⁶

Men kan Deltour omschrijven als een realistisch kunstenaar; moderne of avant-gardekunst wees hij resoluut van de hand. Maar hij verviel niet in het socialistisch realisme. Zonen André en Robert Remy vinden hem eerder een 'socialistisch humanist' of een 'romantisch marxist'. Hij schilderde dikwijls taferelen uit het dagelijks leven, op een simpele, ongekleurde en vrijmoedige manier. Veel portretten van mensen uit zijn directe omgeving: arbeiders aan het werk of tijdens hun ontspanning, vrouwen in het huishouden ... Zelden beelden van revolutie, van pijn, van verdrukking of van sterke emotie. De personages zijn eerder types dan individuen. De hommage aan de arbeider haalt meestal de boventoon.

Deltour heeft ontelbare notities neergepend over zijn kunstopvatting, maar nergens is een afgewerkte tekst hierover te vinden. De basisidee die naar boven komt uit zijn talloze notities en tekstjes is dat kunst een bijdrage moest leveren tot de omverwerping van het kapitalisme. In hoeverre is hij daarin geslaagd? Was hij niet meer een humanist dan een revolutionair?

De toepassing van zijn kunstopvatting blijft een onderwerp voor verdere studie. Reeds als student aan La Cambre en als lid van de communistische jeugdvereniging, had hij in 1953 binnen die organisatie de groep Breughel opgericht om zijn ideeën te kunnen uitwerken. Tegen l'art pour l'art, voor realistische kunst in relatie met sociale bewegingen, voor kunst die bijdraagt tot de verbetering van de menselijke verhoudingen. Die stellingname onderbouwde hij met verwijzingen naar de geschriften van Plekhanov, 'vader' van de Russische marxisten, over kunst. Hij werd ook beïnvloed door de (communistische) wereldjeugdfestivals van de jaren 1950 met zijn bijbehorende kunstwedstrijden. Die festivals stonden in het teken van vrede en vriendschap onder de volkeren. In zijn briefwisseling met vrienden zoals Emile Salkin en in verslagen van de partijcommissie over culturele politiek ging hij daar verder over door. In de tijdgeest van de Koude Oorlog was hij sterk begaan

met de vredesproblematiek en de onvoorwaardelijke verdediging van sociale en culturele realisaties in het Oostblok.

Het archief van Louis Deltour bestaat voor een groot deel uit vele schilderijen, tekeningen en schetsen, van de schetsjes voor het soldatenblaadje *Kit Bag* en de titelbladen voor de communistische periodieken tot de illustraties voor een uitgave van Decosters *Uilenspiegel*; verder uit een uitgebreide bibliotheek met boeken, brochures en periodieken over kunst (*Savoir et Beauté, Les Lettres françaises ...*) en over politiek; de periodieken hebben dikwijls betrekking op de Sovjet-Unie (*Spoutnik, La Littérature soviétique, Etudes soviétiques ...*). Uiteraard zijn er in zijn bibliotheek vele boeken en tijdschriften te vinden over marxisme en esthetiek, bijvoorbeeld van Nicos Hadjincolaou, Avner Ziss, Roger Somville, Henri Lefèbvre en Aragon.

Zijn briefwisseling en dossiers gaan over de verschillende facetten van zijn politiek en artistiek leven. Er zit heel wat correspondentie in met vrienden uit die milieus. Zijn brieven en nota's gaan bijgevolg vooral over zijn politiek engagement, de kunstcollectieven waar hij deel van uitmaakte, het kunstonderwijs en zijn kunstopvatting.

Het hier beschreven archief is een herwerking van de beschrijving die in 1999 door Rik Hemmerijckx gemaakt werd en bevat 146 beschrijvingen opgeborgen in 20 dozen. Het archief is raadpleegbaar mits toestemming van de verantwoordelijke archivaris.

- (1) Voor deze inleiding maakte ik dankbaar gebruik van het artikel van B. MADALIJNS, 1968. *Que faire camarade Deltour? Een communistisch kunstenaar in het jaar van de aap*. In: *Brood & Rozen*, (2008)1, p. 21-39.
- (2) De stad stond al tijdens de Middeleeuwen bekend als centrum voor wandtapijten. In de kathedraal hangen enkele mooie tapijten uit 1402 die het leven uitbeelden van de heiligen Piatius en Eleutherius. Deze tapijten gingen haast verloren door beschietingen in mei 1940, maar konden gered worden van de vlammen door gevangenen en cipiers van de plaatselijke gevangenis. De heropleving van deze kunstvorm is te danken aan de directeur van de Academie, Léonce Pion, die in 1932 een lessenreeks startte.
- (3) Dankzij de minister van Buitenlandse Zaken, Paul-Henri Spaak, kreeg de groep de bestelling van 300 m² wandtapijten bestemd voor de Belgische ambassades.
- (4) In 1968 had hij toch wat afstand genomen van de partij. Hij zinspeelt daarop in zijn briefwisseling met Jacques Vlemincq.
- (5) B. MADALIJNS, *Que faire [...]*, p. 22.
- (6) Een deel van deze tekeningen en alle schilderijen zijn gereproduceerd en te bekijken op www.amsab.be.